

Eindrapportage Uitvoering Actieplan VHCP

30 maart 2007

Verbond van Handelaren in Chemische Produkten

Postbus 80523

NL-2508 GM Den Haag

tel. 00 – 31 (0)70 7503100

fax 00 – 31 (0)70 3549766

www.vhcp.nl

vhcp@vhcp.nl

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1. Inleiding	3
2. Organisatie uitvoering Actieplan	4
3. Uitvoering verbetermaatregelen Actieplan	5
4. Conclusie	8

Bijlagen:

1. Actieplan ter uitvoering van het Convenant Stoffen en het VASSt-programma door het VHCP
2. Opleidingsplan standaard- en maatwerkopleidingen
3. Handleiding VHCP RI&E module gevaarlijke stoffen
4. Presentatie RI&E 2007
5. Richtlijn bulklevering
6. Leeswijzer Veiligheidsinformatieblad
7. Doen & Niet Doen-kaart
8. Compilatie VASSt-artikelen FOCUS

1. INLEIDING

In februari 2004 heeft het Verbond van Handelaren in Chemische Producten (VHCP) het Convenant Stoffen ondertekend. Het Convenant is een koepelovereenkomst tussen bedrijfsleven en overheid met als doel branches en bedrijven beter in staat te stellen de risico's voor mens en milieu, die samenhangen met het gebruik van stoffen, tot een acceptabel niveau terug te brengen.

Uitvoering van het Convenant Stoffen bestaat uit een tweetal fasen:

- Fase 1 Opstellen Actieplan
- Fase 2 Uitvoeren Actieplan.

Fase 1 is bij het VHCP in 2004 uitgevoerd en bestond uit een intensieve inventarisatie onder de VHCP-leden, gevolgd door een workshop met VHCP-leden en vertegenwoordigers van verschillende ketenpartners (zoals de VNCI) en SZW (29 september 2004). Dit heeft geleid tot een Actieplan waarin de volgende verbetermaatregelen (zie bijlage 1) zijn opgenomen:

1. Opleiding medewerkers branchebedrijven;
2. Opstellen branchespecifieke RI&E;
3. Leeswijzer veiligheidsinformatie;
4. Richtlijn bulklevering;
5. In kaart brengen beschikbare stoffen- en preparaatgegevens (= virtuele producten-databank);
6. Verhogen kennis en ervaring wet- & regelgeving;
7. Kennisinfrastructuur borgen via website.

Met deze maatregelen wordt voldaan aan de aandachtspunten vanuit het Convenant Stoffen en de subsidieregeling VASt (Versterking Arbeidsomstandigheden Stoffen):

- stoffen, activiteiten en blootstelling inventariseren en beheersmaatregelen voorstellen;
- communicatie in de productketen verbeteren;
- kennisinfrastructuur opzetten en onderhouden.

Dit document bevat resultaten van de uitvoering van het Actieplan, waarmee invulling is gegeven aan de rapportageverplichtingen van de VASt subsidieregeling.

2. ORGANISATIE UITVOERING ACTIEPLAN

Het Actieplan heeft tijdens de jaarvergadering van het VHCP op 21 maart 2005 van de leden het groene licht gekregen. Voor de diverse maatregelen zijn projectgroepen in het leven geroepen. Alle leden zijn in de gelegenheid gesteld deel te nemen in één of meer projectgroepen. De coördinatie – en zonodig sturing – van de diverse projectgroepen is in handen van de Commissie Milieu & Veiligheid. In elke vergadering van deze Commissie, waarbij Albert Hollander (en aan het slot diens opvolger Henri Géron) van het ministerie van SZW en Aksel Roorda van het adviesbureau Royal Haskoning steeds aanwezig zijn, wordt vanuit de projectgroepen gerapporteerd over de voortgang en worden voor zover nodig knopen doorgehakt of nieuwe impulsen gegeven. In een aantal gevallen zijn ook initiatieven gestart, die niet in het Actieplan waren voorzien.

Daarnaast zijn de Klankbordbijeenkomsten van de Responsible Care coördinatoren van de bij het VHCP aangesloten ondernemingen gebruikt om de tussentijdse resultaten van de diverse projectgroepen te toetsen aan de wensen uit de praktijk. De input van deze bijeenkomsten wordt vervolgens door de projectgroepen meegenomen bij de verdere uitwerking. Ook bij deze Klankbordbijeenkomsten waren regelmatig vertegenwoordigers van het ministerie van SZW aanwezig.

Sinds de start van de uitvoering van het Actieplan is de Commissie Milieu & Veiligheid acht keer bijeen geweest en zijn er vijf Klankbordbijeenkomsten geweest van eerder genoemde Responsible Care coördinatoren. De projectgroepen zijn regelmatig bijeen gekomen, naar gelang de behoefte / ontwikkelingen. Verder is vrijwel in alle nummers van het VHCP Magazine FOCUS ruime aandacht besteed aan VASSt (bijlage 8). Dat de chemische distributie ernst maakt met de verdere optimalisering van de kennisinfrastructuur rond stoffen, teneinde leden en ketenpartners te ondersteunen bij het identificeren en reduceren van risico's verbonden aan (het omgaan met) gevaarlijke stoffen, kon derhalve niemand binnen en in de directe omgeving van de branche ontgaan.

Daarnaast is het VHCP betrokken geweest bij de coördinerende werkgroep VASSt van VNO-NCW en is over diverse initiatieven gerapporteerd via de door uw ministerie uitgegeven VASSt-nieuwsbrief. Royal Haskoning treedt bij dit alles als projectpartner op en brengt de benodigde specialistische kennis in.

Al met al waren er bij de uitvoering van het VHCP Actieplan tussen de 80 en 100 personen betrokken.

Tijdens de jaarvergadering van het VHCP op 19 maart 2007 zijn de resultaten van het Actieplan aan de leden gepresenteerd.

3. UITVOERING VERBETERMAATREGELEN ACTIEPLAN

Per verbetermaatregel zal worden aangegeven op welke manier het actieplan uitgewerkt is.

Opleiding medewerkers branchebedrijven

Eerst is in beeld gebracht welke opleidingen voor welke functies / activiteiten binnen de chemische distributie gepast zijn. Een deel van de opleidingen is standaard beschikbaar; voor het overige wordt maatwerk ontwikkeld (zie bijlage 2). Er is een opleidingsplan opgesteld (inclusief modules voor commerciële medewerkers) die leden kunnen overnemen om hun personeel op te leiden. De leden dragen zelf verantwoordelijkheid om te borgen dat elk personeelslid een op hem toegesneden opleiding volgt. Eind oktober 2006 is in aanwezigheid van staatssecretaris Van Hoof het opleidingsplan aan het management van de aangesloten ondernemingen gepresenteerd en is commitment verkregen.

Met dit opleidingsplan wordt het kennisniveau van de medewerkers gestandaardiseerd. Een bijkomend effect van het opleidingsplan is een lagere drempel voor het volgen van een opleiding. Ook wordt de herkenbaarheid van het kennisniveau binnen de branche beter door het gestandaardiseerde opleidingsprogramma.

Alle informatie over de opleidingen zal met factsheets worden opgeslagen in een database die via de website van het Verbond benaderbaar is. Via een zoekmodule kan men de verschillende opleidingsmogelijkheden opvragen. Een geactualiseerde agenda geeft een overzicht van komende opleidingen. Elk half jaar zullen de factsheets worden aangevuld of aangepast met actuele opleidingsinformatie. Ook zullen de aangeboden opleidingen permanent worden geëvalueerd op hun toegevoegde waarde. De database opleidingen zal vanaf april 2007 via de website van het Verbond operationeel zijn.

Branchespecifieke RI&E

De branchespecifieke RI&E vult de MKB-RI&E aan met een branche module gevaarlijke stoffen. Waar zinvol en mogelijk is een link gelegd met de Stoffenmanager, die – zeker nu de modules ATEX en PGS 15 erin worden verwerkt – steeds bruikbaar wordt voor de chemiehandel. Belangrijke kenmerken van de handel die zijn meegenomen bij de ontwikkeling van het model:

- in de handel gaat een groot aantal verschillende producten om, die ook in samenstelling veelvuldig wisselen;
- in de handel zijn negen scenario's te identificeren die leiden tot blootstelling.

De branche module gevaarlijke stoffen is eerst uitgewerkt op papier. Daarna is de papieren versie omgezet in een Excel applicatie en is de module intern getest binnen de projectgroep. De branche module gevaarlijke stoffen is opgebouwd uit 5 stappen:

1. Processen vaststellen waarin met gevaarlijke stoffen gewerkt wordt (9 processen zijn benoemd);
2. Risico's inventariseren met behulp van een vragenlijst;
3. Stofgegevens invoeren en de bruikbaarheid van de blootstellingmodule bepalen;
4. Blootstellingmodule uitvoeren. In de blootstellingmodule worden de procesrisico's gecombineerd met de gevaarseigenschappen van de stoffen;
5. Plan van Aanpak opstellen.

De branchespecifieke RI&E heeft toegevoegde waarde, doordat de procesrisico's in één keer gecombineerd worden met de gevaarseigenschappen van alle stoffen die een bedrijf in huis heeft. Dit is tevens een belangrijk verschil met de Stoffenmanager. De handleiding van de RI&E is toegevoegd in bijlage 3.

In september 2006 is de branchespecifieke RI&E gepresenteerd (zie bijlage 4). Na de presentatie begon de testfase in de praktijk, waarbij vijf bedrijven de branchespecifieke RI&E hebben toegepast. Op basis van de resultaten is een definitieve versie van de RI&E gemaakt. In het tweede kwartaal van 2007 zullen enkele workshops worden gehouden om de bedrijven te trainen deze branchespecifieke RI&E in te vullen.

Leeswijzer Veiligheidsinformatieblad

Voor de chemiehandel is het Veiligheidsinformatieblad (VIB) hét communicatiemiddel over stoffen. Het VIB wordt echter niet door iedereen even goed begrepen. De communicatie in de productketen kan verbeterd worden, door afnemers en eigen medewerkers op een begrijpelijke manier te informeren over de gegevens die op een VIB te vinden zijn. Dat is uitgewerkt in een leeswijzer, waarmee de gebruiker leert hoe een VIB gelezen moet worden en welke informatie voor welk doel gebruikt kan worden.

Deze leeswijzer (bijlage 6) is inmiddels gereed en op de VHCP-site geplaatst, evenals een poster met aanwijzingen voor het veilig gebruik van chemicaliën (oplosmiddelen) (bijlage 7).

In het verlengde van dit project heeft het VHCP tijdens een aantal Klankbordbijeenkomsten aandacht besteed aan en input vanuit de chemische distributie verzameld t.b.v. het VIB-verbeterproject van de overheid.

Richtlijn bulklevering

Er is een richtlijn opgesteld voor het veilig lossen van bulkchemicaliën bij afnemers voor logistieke dienstverleners (transporteurs en dienstverleners). Er is voor de richtlijn voor bulkleveringen van vloeistoffen met tankwagens waar mogelijk aansluiting gezocht bij de laatste SQAS-ontwikkelingen.

De opgestelde richtlijn is in 2006 uitgeprobeerd in de praktijk bij vier bedrijven. De ervaringen zijn geïnventariseerd en geëvalueerd. Dat heeft geleid tot een aanpassing van de richtlijn. Onverantwoorde situaties kunnen door middel van standaard meldingen kenbaar gemaakt worden door de chauffeur. Per 1 januari 2007 is de richtlijn operationeel. In bijlage 5 is de richtlijn opgenomen, waaraan nog bredere bekendheid zal worden gegeven.

Momenteel wordt reeds gewerkt aan een addendum op de richtlijn (handling van IBC's), alsmede aan een overzicht van bewezen goede/slechte praktijken.

Virtuele productendatabank

De Virtuele Productendatabank is het instrument waarmee de Veiligheids Informatie Bladen (VIB's) van de leden van het VHCP centraal via het internet kunnen worden geraadpleegd (www.vhcp.nl). De leden van het Verbond kunnen zich vrijwillig aansluiten en de VIB's van hun producten ter beschikking stellen. De Databank is via een aparte pagina (stylesheet) op de website van het Verbond te benaderen. Via een zoekmodule kan worden gezocht naar de bij het VHCP aangesloten bedrijven en hun producten. In de praktijk zal het zo zijn dat na het invoeren van een stof (product of merk) de namen van de leveranciers onder elkaar verschijnen. Men kan zelf een leverancier van keuze bepalen. De VIB's zijn dan direct of via de website van het desbetreffende lid benaderbaar. Alle informatie in de databank is openbaar. Tijdens de ledenvergadering van 19 maart 2007 is de Databank aan de leden gepresenteerd. De verwachting is dat de databank eind april (gelijktijdig met de website) volledig operationeel is en dat steeds meer leden hun VIB's aan de Databank toevertrouwen.

Het Verbond heeft d.m.v. deze digitale database voor derden de mogelijkheid gecreëerd om gemakkelijk informatie over veel gebruikte stoffen te vinden. Doel van dit project is de kennis van de producten die men verhandelt te vergroten, het bewustzijn van de eigen verantwoordelijkheid te verhogen en inhoud te geven aan de Product Stewardship-paragraaf in het Responsible Care-programma van het VHCP (delen kennis met de keten).

Kennis wet- en regelgeving

De projectgroep wil de kennisinfrastructuur verbeteren en borgen, zodat informatie over ontwikkelingen in wet- en regelgeving beter beschikbaar wordt. De relevante “dossiers” zijn in kaart gebracht en per dossier is een inventarisatie gemaakt van nuttige sites met noodzakelijke informatie. Deze zal via de nieuw ingerichte VHCP-site beschikbaar worden gesteld met duidelijke verwijzingen. Op die manier is – ook voor nieuwe medewerkers – meteen duidelijk waar welke informatie te vinden is. Op die site wordt een zoekfunctie geïntroduceerd, zodat men op trefwoord naar de relevante voorschriften kan zoeken.

Borgen kennisinfrastructuur

Naast het uitvoeren van de hierboven genoemde maatregelen, is het van groot belang te borgen dat de informatie onderhouden en ontsloten wordt. Een goede kennisinfrastructuur is daarbij van essentieel belang. De website van het VHCP (www.vhcp.nl) is verkozen tot belangrijkste route voor kennisoverdracht.

Nadat vrijwel alle deelprojecten waren afgerond, is ook het borgen van de kennis ter hand genomen. Dit heeft geresulteerd in een nieuwe opzet voor de website en goede afspraken over “content management”; voor elk thema op de site is binnen het VHCP een verantwoordelijke aangewezen. Deze zorgen dat de informatie over een thema up-to-date en correct is. De nieuwe website beoogt leden en ketenpartners te stimuleren meer gebruik te maken van de aangeboden informatie.

De website is tijdens de jaarvergadering in maart 2007 gelanceerd en zal eind april 2007 volledig beschikbaar zijn. De website bestaat uit een gesloten ledenafdeling en een openbaar gedeelte. Naast generieke informatie over (de activiteiten van) het VHCP is via het openbare gedeelte van de site tevens de Productendatabank beschikbaar, alsmede de leeswijzer Veiligheidsinformatieblad en de richtlijn bulklevering.

PIMEX

Dit onderdeel maakt geen deel uit van het plan van aanpak, maar is gedurende het project een steeds duidelijkere rol gaan spelen.

PIMEX is een instrument dat blootstelling aan gevaarlijke stoffen kan visualiseren. Een werknemer wordt gefilmd terwijl hij zijn werkzaamheden uitvoert. De gemeten blootstelling daarbij wordt ook weergegeven. Effecten van wijzigingen in de werkmethode of beheersmaatregelen kunnen daardoor direct inzichtelijk gemaakt worden. Het is een zeer praktisch hulpmiddel voor onderricht en deze methode creëert ook bewustwording. Mensen kunnen direct zien wat het effect is op de blootstelling als ze het werk anders aanpakken. Diverse VHCP-leden zijn betrokken geraakt bij PIMEX-projecten. De resultaten hiervan kunnen worden ingezet voor (interne) opleidingsdoeleinden binnen (en buiten) het VHCP. Om een bewezen “goede praktijk” met een PIMEX-presentatie te illustreren, zijn twee projecten opgestart. Het gaat om goede praktijken bij het afvullen en bij monsternamen. De goede praktijken voor monsternamen van een tankauto wordt opgesteld onder begeleiding van DTSA.

De PIMEX filmpjes zijn te zien op de VAS-site.

4. CONCLUSIE

De uitvoering van het Actieplan heeft naast de uiteindelijke producten een aantal positieve effecten opgeleverd. Binnen de branche is de aandacht voor en het besef van de risico's van het werken met gevaarlijke stoffen zonder meer verhoogd. Belangrijke bijdragen daaraan komen van de verbeterde kennisdeling over wet- en regelgeving, de leeswijzer veiligheidsinformatieblad, de branchespecifieke RI&E en de PIMEX projecten.

De bewustwording heeft tot gevolg gehad dat de uitwisseling van informatie een stimulans heeft gekregen, zowel binnen de branche (regelmatige aandacht in FOCUS) als tussen branches (bijvoorbeeld handel, transport en opslag/gebruikers). De richtlijn bulklevering en de vernieuwde website (incl. Productendatabank) dragen daaraan bij.

De branche als geheel is opener geworden naar buitenstaanders toe. De vernieuwde website geeft meer informatie op een overzichtelijke manier. Het opleidingsplan geeft inzicht in het kennisniveau bij werknemers in de branche; dat biedt een duidelijk referentiekader.

Al met al kan worden geconcludeerd, dat de uitvoering van het Actieplan naadloos aansluit bij de eigen verantwoordelijkheid die de gewijzigde Arbowet ook bij de chemische distributiesector neerlegt. De eerste discussies hoe de "eindproducten" van het Actieplan kunnen worden ingezet in het kader van de Arbocatalogus zijn inmiddels al gestart! Verder past het delen van kennis over stoffen binnen de keten volledig in de benadering, die ten grondslag ligt aan de Europese REACH-Verordening.

Aldus zijn met de uitvoering van het Actieplan vele doelen gediend.